

NAKLADAĆ (75) *vb impf*

Wszystkie a jasne (w tym w pierwszym i drugim 3 r. błędne znakowanie).

inf nakładać (15). ◇ *praes 1 sg* nakładam (12). ◇ *2 sg* nakładasz (3). ◇ *3 sg* nakłada (10). ◇ *1 pl* nakładamy (1). ◇ *3 pl* nakładają (4). ◇ *praet 1 sg m* nakładam (1). ◇ *3 sg m* nakładął (6). ◇ *1 pl m pers* -śmy nakładali (1). ◇ *3 pl m pers* nakładali (3). *subst* nakładały (1). ◇ *fut 1 sg m* będę nakładam (1). ◇ *3 sg m* będzie nakładam (1). ◇ *imp 2 sg* nakładaj (4). ◇ *3 sg* niechaj nakładam (1). ◇ *con 3 sg m* by nakładam (1). ◇ *3 pl m pers* by nakładali (3). ◇ *impers praet* nakładano (1). ◇ *con* by nakładano (1). ◇ *part praes act* nakładając (5).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. Płacić,łożyć pieniądze na co, ponosić koszt; *impendere, sumptum subministrare a. suppeditare Mącz; insumere Calep; facere sumptum Cn (33) : GliczKsiąż I6 [2 r.], M; KrowObr 128; Insumo, Nakładam/ wielki koszt czynię. Mącz 433a, 432c; HistRzym 49v; Calep 547a.*

nakładać na kogo, na co (17): GliczKsiąż Mv; to coby na żywe Obrazy nakładać mieli/ na flugi Boże/ na vbogie żaki [...]/ na wdowy/ to nakładam na martwe pniaki KrowObr 117, 117; RejWiz 113v; vpominał ie na kazaniu aby sobie lepiej poczynali/ a na ty kramy nie nakładali BielKron 193, 149, 270v [2 r.]; HistRzym 49v, 50, 51v; Iuz y tam y lam macam/ na lzpiegi nakładam BielSat G3; RejZwierc 26v, 152; Oczko 18v; BielSen 17; BielSjem 25.

nakładać z czego (2): BielKron 140v; De suo impendere, Z fwych dóbr nakładam. Mącz 289a.

nakładać komu (7): GliczKsiąż Mv, P; ADryanus Cefarz od Tráianá vstáwiony/ [...] nakładam na nauki tym ktorzy sie vczyli BielKron 149; Mącz 205d, 222c, 289a; Kościół Boży iako matka dobra ma opatrzyć/ aby vbodzy/ którym nie mam z kąd rodzice nakładam [opibus iuvari non possunt JanStat 224]/ mieli sie gdzie vczyć SarnStat 199.

W połączeniu szeregowym (1): miłofnice będzie myał z doftatkyem/ they będzie dodawał/ nakładam/ kupował y íprawował. GliczKsiąż P.

W charakterystycznych połączeniach: nakładać skąpie (2), ścisło, wiele (3); nakładać z dobr, z pieniędzy; nakładać synowi; nakładać na kramy, na lekarstwa, na mnie (2), na naukę (2), na obrazy (2), na posły, na szpiegi.

Zwroty: »pieniądze, z pieniędzy nakładać« (4:1): BielKron 140v; Ale oštátnie dwa pieniądza na nas (ieflifmy dobry Krześcijáni) nakładamy HistRzym 51v, 49v, 50; BielSjem 25.

»nie trzeba nic nakładać [na co]« = pomagać czemuś (1): Ale skoro sie ípłyną [dwie strużki wody]/ wnet sie iedná sftanie/ Nie trzebá na lekarstwo nic nakładam na nie. RejWiz 113v.

Szereg: »do dawać pieniędzy, nakładać« (2): Ille mihi sumptus subministrat, On mi pieniądze dodáye/ Nakładam mi. Mącz 222c, 432c.

2. Wkładać coś do czegoś, na coś; ładować; *imponere Mącz, Vulg, PolAnt Cn; immitere, impendere Mącz (15) : Impendo, Nakładam/ kładę/ przidawam. Mącz 289a, 310d; Arrigo – Podnořę, nakładam. Calep 98a.*

nakładać co (2): áno kilká Szláchćicow z wozy/ rąbią/ y nakładam na wozy drwá Pána mego. GórnRozm G2v; SarnStat 1230.

nakładać co [= *tworzyć coś kładąc jedno na drugie*] (1): Ták wiele ryb ieft w tey ziemi [*w Islandyjej*]/ iż ná kilka dziefiąth łokci ná zwyfz iáko domy kupy nákládáią ryb luchych wielkich morfkich *BielKron* 294v.

nakładać czego (2): wyął fkalety pyenyedzi wążell fchufthką wftodolye nowey gdi gnoyv thenze mlloczek nakladał. *LibMal* 1544/92v. Cf *Zwrot*.

nakładać wiele czego (1): *Strum* I cf *nakładać za co*.

nakładać na co (5): *RejWiz* 93; In corbitam immitto, Nákládam ná łódz. *Mącz* 65c; *RejZwierc* 32v; *PaprPan* Dd3v; *GórnRozm* G2v.

nakładać za co (1): A kiedy ma fuknię płótnem podbitą/ tedy płótno przerznie/ támże zá podfzewkę wielé ich nákládáią *Strum* I.

W charakterystycznych połączeniach: nakładać wiele; nakładać na łódz, na misy, na przodek, na wozy; nakładać za podszewkę; nakładać gnoju, ryb; nakładać drwa, towary; nakładać wozy.

Zwrot: peryfr. »nakładać [komu] na szyję konopianych pasow« = *wieszać* (1): Nákládał im [*Chabry Bolefław poganom*] ná fzyie konopniánych páfow. *PaprPan* Dd3v.

W przeni (1) :

Zwrot: »[komu] nakładać sławę« = *udzielać komu sławy* (1): Zdárzenie mężá/ ieft w ręku páńfkich/ á óobie vczoney nákláda sławę fwoię [*imponet gloriam suam*] *BudBib Eccli* 10/5.

a. *Napełniać [co]* (2) : y tego doyźrzeć/ áby wozy iednákíe nákládái *GostGosp* 80.

Zwrot: »nakładać brzuch [czym]« (1): Abowiem to iácy przedfiewzięćie biorą/ áby dni niektorych náznáczonych pokármy brákuiąc/ od niektórych fie zátrzymawfzy/ nákládái brzuch inemi pokármy. *WujJudConf* 190.

3. *Nauczać, przyzwyczajając, wdrażać kogoś do czegoś; assuefacere Mącz, Cn; erudire Mącz* (4) : *Asuefacio Nákládam/ Náuczam. Mącz* 116d.

nakładać kogo (1): *Assuefacere, Nákládác kogo. Mącz* 427b.

nakładać ku czemu (1): *Erudire laboribus iuventutem, Ku pracam nákládác. Mącz* 359d.

Zwrot: »zwyczaj [komu] nakładać« = *przyzwyczajając* (1): Potrzebá tedy wyelka yeft áby dzyecyom zwyczaj dobry z młodu rodzicy nákládái. *GliczKsiąż* D8v.

4. *Nawiązywać kontakty, przestawać, prowadzić rozmowy, postępować [z kim]* (11) : *BielŻyw* 148; A od tego czáfu począł dobrze s Papiieżem nákládác *BielKron* 146, 167v, 212v; *BielSat* D2; *BielRozm* 26; Co fie dźiało/ dźiało fie z fzátańfkíey chytróści/ Z którými on nákláda *GosłCast* 61.

W charakterystycznych połączeniach: nakładać dobrze, miłóściwie; nakładać z mnichy (2), *z papiieżem* (2), *z Turki, z ubogimi.*

Zwroty: »przyjacielskie nakładać« (3): Abowiem gdy Mátiálz był w Prádze w więźieniu od Władziłáwá/ przyjacielłkie fnim nákládał iáko Gubernator. *BielKron* 327v, 400v, 435v.

»towarzyskie nakładać« (1): ále iż to bes zazdrości być niemoże/ przetho ia s wámi ze wfzyłtkimi towarzyłkie nákládam. *BielSpr* 47v.

5. *Zwroty o rożnych znaczeniach* (12) :

»nakładać głowy« = *podfłuchiwać* (1): Ták piękność wyfławiáły fłodźiuchnémi fłowy: A ia/ bym wfzyłtko fłyfzał/ nákládałem głowy. *PudłFr* 67.

»[z *kim*] w płodzie nakładać« = o *płodzeniu potomstwa* (1): [*Amazonki*] s łąfyady/ á z obcemi ludźmi w płodzye nakładály/ áby ńnadź rod ich nie ńczędł *GliczKsiqż* B5v.

»(łaskawe) ucho (*a. ucha, a. uszu*) nakładać« [*w tym: komu, czemu* (3), *ku czemu* (2), *na co* (1)] = *wysłuchiwać, przychyłać się do prośby; aures aceommodare* *Modrz* [*зык zmienny*] (6): *RejPs* 32v, 170v; Nie dobywayże ty tedy ięzyká ńwégo/ ná Vrząd Páłtyrzá twégo: ále ná iego ięzyk vchá ńwégo nakładay *OrzQuin* Gv; A przeto Krol/ niechby nie nakládał vńzu nábzyt hárdem mowam *ModrzBaz* 20; *Phil* S4; *SzarzRyt* B.

»nakładać ucha, uszy« = *podłuchiwać* [*зык zmienny*] (3:1): *RejKup* h7v, m5v; Takie przifmaki ńtarzec on ku cnocie dawał Wnukowi/ a iam/ ucha nakładaiąc/ ńtawał *KochSat* C2; *GórnTroas* 44.

Synonimy: 1. *płacić*; 2. *napełniać*; 3. *nauczać, przyzwyczajać*.

Formacje współrdzenne cf KŁAŚĆ.

Cf **NAKLADANIE**